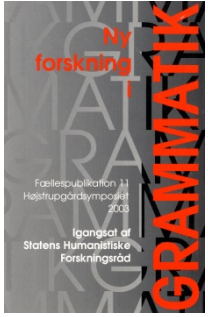

Ny Forskning i Grammatik

Titel:	Perceptionsverber som hjælpeverber? Den italienske konstruktion <i>vedere di</i> + infinitiv sammenlignet med den tilsvarende danske <i>se at</i> + infinitiv	
Forfatter:	Erling Strudsholm	
Kilde:	B. Lihn Jensen, I. Korzen og H. Høeg Müller (red.). <i>Ny Forskning i Grammatik</i> 11, 2004, s. 181-200	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive	

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2004

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Perceptionsverber som hjælpeverber?

Den italienske konstruktion
vedere di + infinitiv sammenlignet med
den tilsvarende danske *se at* + infinitiv

Erling Strudsholm

1. Indledning

I de fleste betydninger af det italienske verbum *vedere*, "at se", finder man reference til en form for perception. Blandt ordbøgernes definitioner kan vi skelne mellem forskellige former for perception, på den ene side en direkte/fysisk perception og på den anden side en indirekte perception, jf. fx ordbogen *DISC* (Sabatini & Coletti, 1997: 2985):

- *percepire qlcu. o qlco. mediante la facoltà della vista*
(opfatte nogen eller noget gennem synssansen)
- *capire, comprendere, constatare qlco.*
(forstå, indse, konstatere noget)

I forbindelse med perceptionsverber findes der en række syntaktiske konstruktioner, og ofte studeres perceptionsverbernes konstruktionsmuligheder netop i forhold til forskellige former for perception (jf. Strudsholm, 1999: 45ff).

En konstruktion som imidlertid ikke udtrykker perception, og som jeg er blevet opmærksom på gennem arbejde med perceptionsverberne, er den vi finder i eksempler som:

- (1) Vedrò di fare tutto il possibile
(Jeg-vil-se at gøre alt det mulige)

- (2) Vedete di convincerlo
(Se-I at overbevise-ham)
- (3) Vedi di tornare in tempo
(Se-du at komme tilbage i tide)
- (4) Vedremo di accontentarvi
(Vi-vil-se at tilfredsstille-er)

Min hensigt med dette indlæg er dels at undersøge betydning og restriktioner i anvendelsen af denne konstruktion, dels kort at kommentere den tilsvarende danske konstruktion med *se at* + infinitiv og sammenligne de to konstruktioner. Som det fremgår af titlen, stiller jeg spørgsmålet om det italienske *vedere* og det danske *se* i denne brug kan kategoriseres som en form for hjælpverbum.

2. Betydning

I ovenstående eksempler finder vi *vedere* i betydningen “forsøge”, “sørge for” i en konstruktion med *di* + infinitiv. Skytte (1983: 156) har den da også med i sin afhandling om infinitiv på italiensk:

- Il verbo *vedere* si costruisce con *di*Inf nel significato di “cercare”, “procurare”.
(Verbet *vedere* konstrueres med *di*Inf i betydningen “forsøge”, “sørge for”)

Jeg har kigget nærmere på en række ordbøgers definitioner og forklaringer med hensyn til betydning og konstruktion:

- *tentare, procurare, ingegnarsi* (Tommaseo & Bellini, 1879, vol. 4:2: 1743)
(forsøge, sørge for, bestræbe sig)
- seguito da *di* e verbo all’infinito o da *che* e verbo al congiuntivo, *fare in modo, cercare*. Sinonimi: *cercare, guardare, tentare* (De Mauro, 1999, vol. VI: 969)
(fulgt af *di* og verbum i infinitiv eller af *che* og verbum i konjunktiv, gøre således at, forsøge, prøve)

- con argomento espresso da frase introdotta da *di* o da frase interrogativa: *provare, tentare, cercare di fare qlco. – badare, fare in modo di fare o non fare qlco.* (Sabatini & Coletti, 1997: 2895)
(med argument udtrykt af sætning indledt af *di* eller af spørgende sætning: prøve, forsøge, forsøge at gøre noget – passe på med at gøre eller ikke gøre noget)
- *cercare, fare in modo di, risolvere* (Garzanti, 1987: 2121)
(forsøge, gøre således at, beslutte)
- *fare in modo di, procurare* (Palazzi & Folena, 1992: 1933)
(gøre således at, sørge for)
- *cercare* (Zingarelli, 1993: 2000)
(forsøge)

Ifølge Skytte (1983: 156) er der ingen alternativer til konstruktionen med *di*. Det stemmer imidlertid ikke helt med ordbøgernes forklaringer, og vi finder rent faktisk konstruktioner med henholdsvis kompletivsætninger indledt med *che* og spørgebisætninger indledt med *se*, konstruktioner som jeg dog ikke vil komme nærmere ind på i denne sammenhæng:

- (5) **Vedi che** non ti capiti nulla (De Mauro)
(Se-du at der ikke dig sker noget)
- (6) **Vedi se** riesci a trovarlo (*DISC*)
(Se-du om du kan finde ham)

Jeg har samlet eksempler fra de ordbøger jeg har konsulteret, i mit første lille “minikorpus”:

- (7) **Oggi vedo di comprare** i biglietti per il teatro (De Mauro)
(I dag ser-jeg at købe billetter til teatret)
- (8) **Vedrò di fare** tutto il possibile (*DISC*)
(Jeg-vil-se at gøre alt det mulige)
- (9) **Vediamo di persuaderlo** (Tommaseo & Bellini)
(Vi-ser at overbevise-ham)
- (10) **Vediamo di decidere** in fretta (De Mauro)
(Vi-ser at beslutte i hast)

- (11) **Vedremo di accontentarvi** (Zingarelli)
(Vi-vil-se at tilfredsstille-*jer*)
- (12) **Vedi di non sporcarti** (De Mauro)
(Se-du at ikke grise-dig-til)
- (13) **Vedi di tornare** in tempo (*DISC*)
(Se-du at komme tilbage i tide)
- (14) **Vedi di non stancarti** troppo (*DISC*)
(Se-du at ikke trætte-dig for meget)
- (15) **Vedi di decidere** (Garzanti)
(Se-du at beslutte)
- (16) **Vedi di trovarmi** questo libro (Zingarelli)
(Se-du at finde-mig denne bog)
- (17) **Vedi di essere** puntuale la prossima volta (Palazzi & Folena)
(Se-du at være præcis den næste gang)
- (18) **Vedete di convincerlo** (*DISC*)
(Se-I at overbevise-ham)
- (19) **Veda di contentarlo** (Tommaseo & Bellini)
(Se-De at tilfredsstille-ham)

Når man studerer de anførte eksempler nærmere, får man straks fornemmelsen af en række restriktioner på brugen af konstruktionen med hensyn til kategorierne tempus og person, hvilket jeg vil komme nærmere ind på i det følgende.

3. Restriktioner på konstruktionens anvendelse

I eksemplerne på brugen af konstruktionen *vedere di* + infinitiv ekspliciterer ordbøgerne ikke direkte noget om hvilke restriktioner der måtte forekomme i dens anvendelser. Alligevel siges det indirekte gennem eksemplerne, og meget tyder på restriktioner med hensyn til person og

tempus/modus. Således er alle eksemplerne i 1. og 2. person; og mens eksemplerne i 1. person er i præsens eller futurum, står eksemplerne i 2. person i imperativ. Der er altså ingen eksempler i fortid og ingen eksempler i 3. person – lige bortset da fra eksempler med *veda* (jf. eksempel 19) og *vedano*, som formelt er 3. person konjunktiv, men som funktionelt er eksempler henvendt direkte til en modtager på samme måde som eksemplerne i 2. person.

Tilsyneladende har vi her eksempler på restriktioner i brugen af konstruktionen, som ikke gælder i forbindelse med andre betydninger af *vedere*.

En udvidelse af “korpus” med søgninger i nyere talesprogskorpora og på nettet vil da også bekræfte denne antagelse. Søgninger på Internettet ved hjælp af søgemaskinen *Google* giver således følgende distribution, hvor de her anførte tal viser antallet af eksempler hvor formen af *vedere di* er efterfulgt af infinitiv inden for de første 100 eksempler på de enkelte kombinationer:

• <i>vedo di</i>	34
• <i>vedrò di</i>	94
• <i>vediamo di</i>	84
• <i>vedremo di</i>	53
• <i>vedi di</i>	39
• <i>vedete di</i>	53
• <i>veda di</i>	32
• <i>vedano di</i>	24

Man finder praktisk taget ingen eksempler på konstruktionen i forbindelse med andre bøjningsformer af *vedere*. Her skal der dog lige ses bort fra infinitiv, altså kombinationen med infinitiv af *vedere* + *di* + infinitiv, som jeg vil komme ind på nedenfor.

Det skal dog tilføjes at det ikke er totalt udelukket at finde konstruktionen i andre tempora, modi og også i 3. person, som det da også er tilfældet i følgende Manzoni-eksempel:

(20) E incaricò il prete che andasse a trovarlo, e **vedesse di persua-**

derlo a dir la verità: (LIZ: Manzoni, A. *Storia della colonna infame*, Cap.6.5

(Og han pålagde præsten at han skulle gå at finde ham, og han-skulle-se at overbevise-ham om at sige sandheden:)

Her kan *vedesse*, imperfektum konjunktiv, forklares som indirekte tales gengivelse af en direkte tales imperativ:

- (20a) **Vedi di persuaderlo** a dir la verità.
(Se-du at overbevise-ham om at sige sandheden)

På samme måde kan tempus og modus i (21)-(22) der er konstruerede eksempler, forklares som forekomster af forskellige former for talegengivelser, indirekte og dækket direkte tale, hvor fortidsformerne svarer til futurumsformer i en tilsvarende direkte tale som vist i (21a)-(22a):

- (21) Aveva detto che **avrebbe veduto di procurare** un biglietto a Maria
(Han-havde sagt at han-ville se at skaffe en billet til Maria)

- (21a) **Vedrò di procurare** un biglietto a Maria
(Jeg-vil-se at skaffe en billet til Maria)

- (22) Era chiaro che Luigi ce l'aveva con lei. Doveva fare qualcosa per rappacificarsi con lui. **Avrebbe visto di essere** più gentile con lui.
(Det var klart at Luigi var vred på hende. Hun måtte gøre noget for at forlige sig med ham. Hun-ville se at være mere venlig over for ham)

- (22a) **Vedrò di essere** più gentile con lui.
(Jeg-vil-se at være mere venlig over for ham)

4. Talehandlinger og performative verber

En måde at afgrænse brugen af konstruktionen lidt nærmere på er at undersøge hvilken **talehandling**, hvilken type illokution der kommer til udtryk i de pågældende udsagn. Et bemærkelsesværdigt fællestræk ved eksemplerne på denne konstruktion er netop at de, ud over restriktionerne på person og tempus, alle udtrykker et løfte, en forpligtelse

eller en ordre. Alle eksemplerne er **performative** udsagn¹, hvori den talende foretager en handling, en illokution, når han udtaler det pågældende udsagn.

Sproget indeholder forskellige midler til at udtrykke talehandlinger. Således taler Corti & Caffi (1994: 32-33) og Caffi (2002: 33) om leksikalske, syntaktiske og prosodiske midler. Som eksempel på leksikalske midler kan anføres de performative verber, der i 1. person præsens eksplicit udtrykker hvad den talende "gør" når han "siger" det pågældende ord. Disse verber er således et leksikalsk middel til at udtrykke en talehandling, i denne kontekst illokutionen, **performativiteten**. Det gælder verber som fx *promettere*, "at love", og *impegnarsi*, "at bestræbe sig", og det vil sige at taleren i udsagn som

(23) Io ti **battezzo** nel nome del Padre, del Figlio e dello Spirito Santo
(Jeg dig døber i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn)

(24) **Prometto** di venire
(Jeg-lover at komme)

(25) **Mi scuso** del ritardo
(Mig jeg-undskylder forsinkelsen)

ikke begrænser sig til at tale, men samtidig udfører handlingerne at "døbe", "love" og "undskylde". De tre eksempler indeholder performative verber, dvs. verber der har det karakteristikum at de udfører den handling de beskriver. Når præsten fx siger "jeg døber dig", udfører han samtidig dåbshandlingen.

Tilstedeværelsen af disse verber er dog ikke tilstrækkeligt til at give udsagnene performativ værdi. Sætter vi eksemplerne om til fortid, til 3. person eller benægter dem, jf.

(26) **Ho promesso** di venire
(Jeg-har lovet at komme)

1. Jf. Austins skelnen mellem **performativer** og **konstativer** (Levinson 1983: 229).

- (27) **Pietro promette** di venire
(Pietro lover at komme)
- (28) **Non prometto** di venire
(Ikke jeg-lover at komme)

mister de den performative værdi, og udsagnene bliver rent konstaterende. Performative udsagn vil altså altid stå i 1. person præsens², og de kan ikke benægtes uden at performativiteten forsvinder. Som Levinson (1983: 228-29) er inde på, hænger det sammen med at det for et performativt udsagn ikke giver nogen mening at tage stilling til dets sandhedsværdi, idet det kun er sandt i den forstand at det er passende. Rent pragmatisk forekommer en benægtelse af et performativt udsagn ikke specielt sandsynlig. Når udsagnet benægtes, udføres den pågældende handling jo ikke.

Ud over ovennævnte verber, der er et leksikalsk middel til at udføre en talehandling, findes der også syntaktiske midler der kan accentuere og fremhæve handlingsaspektet i en ytring. Som syntaktiske midler kan anføres tempus, modus og brug af modalverber. Med hensyn til modus beskriver Levinson (1983: 244) således imperativ som en konventionel og grammatikaliseret indikator af den illokutionære kraft. Mens de performative verber med Levinsons ord kan karakteriseres som **eksplicite** performative præfikser, kan imperativen beskrives som et **implicit** performativ.

Også tempusbrugen er afgørende. Som anført kan performative udsagn ikke omsættes til fortid. Det er en naturlig sag, idet man eksempelvis ikke kan love eller forpligte sig til at gøre noget som hører fortiden til. Bazzanella (1994: 112-13) taler om en emfatisk brug af futurum, en anvendelse der hænger tæt sammen med den talendes *commitment*. Gennem futurumbrugen forpligter den talende sig til at gennemføre den pågældende handling i en mere eller mindre fjern fremtid. Bazzanella (1994: 113) siger videre at der er sammenhæng mellem person

2. Jensen (1997: 111-113) giver dog eksempler på at man i bureaukratisk sprog, hvis afsenderen er en institution, kan finde eksempler i 3. person.

og futurums modale anvendelse: således er 1. person udtryk for *commitment*, mens 2. person er en opfordring til *commitment*.

Også prosodiske midler kan have stor indflydelse, fx kan en sætning som

- (29) Vieni con me/Vieni con me!/Vieni con me?
(Du-kommer med mig/Kom-du med mig!/Kommer-du med mig?)

udtales på forskellige måder, afhængig af intonation og kontekst udtrykke ordre, opfordring eller bøn. Prosodien kommer i teksten delvis til udtryk gennem tegnsætningen, fx i brug af udråbstegn og spørgsmålstegn.

Som anført skal performative verber bruges i præsens og i 1. person for at have et performativt indhold. Og det er jo netop de begrænsninger på tempus og person vi har kunnet konstatere i brugen af *vedere* i eksemplerne på konstruktionen med *vedere di* + infinitiv.

Alle forekomsterne i 1. person (ental og flertal, præsens og futurum) er ifølge Searles klassifikation af illokutionære talehandlinger (Levinson, 1983: 240) eksempler på **kommisiver**, i den forstand at den talende med sit udsagn erklærer at han i fremtiden vil gøre sine ord til handling, svarende til den betydning der ligger i verber som *promettere*, "at love", eller *impegnarsi*, "at bestræbe sig". Futurum kan fungere som indikator af et udsagns kommissive natur. Vi har set at alle eksemplerne enten står i præsens eller futurum. I de ovenfor skitserede resultater af internetsøgninger var frekvensen af konstruktionen *vedere di* da også specielt høj i forbindelse med futurumformen *vedrò di*.

Eksemplerne i 2. person er alle i imperativ. I Searles klassifikation (Levinson 1983: 240) er der tale om **direktiver**. Den talende bestræber sig her på at få samtalepartneren til at gøre noget, altså svarende til *far promettere* "få til at love", eller *far impegnare*, "få til at bestræbe sig".

Vedere bruges således til at understrege en forpligtelse, en *commitment*, enten fra den talendes side: "Jeg forpligter mig hermed at gøre noget", eller den talendes forsøg på at forpligte modtageren: "Du skal forpligte

dig til at gøre noget”. Vi kan sige at *vedere* på forskellig vis tjener til at eksplicitere den talehandling der allerede er udtrykt i udsagnene uden *vedere*, altså udsagnetes illokutionære værdi.

Som Corti & Caffi (1994: 38) anfører, har vi ofte netop behov for at “modulere” vores talehandlinger, at forstærke eller formilde et udsagn der ellers ville komme til at fremstå for kategorisk. Eksemplerne i 1. person er forstærkende i forhold til den talendes forpligtelse, mens der i forbindelse med direktiver, dvs. eksemplerne i 2. person, ofte er behov for at formilde eller moderere udsagnet.

I den analyserede konstruktion udviser *vedere* på flere punkter fælles-træk med performative verber. Således er der de samme restriktioner på tempus og person. Vil det nu sige at vi kan kalde *vedere* for et performativt verbum? Sammenligner vi de umarkerede (a)-former med de tilsvarende markerede former

(30)	Ti prometto di venire domani!
(Dig jeg-lover at komme imorgen!)	(30a)	Verrò domani!
(Jeg-vil-komme imorgen!)
(31)	Ti ordino di venire domani!
(Dig jeg-beordrer at komme imorgen!)	(31a)	Vieni domani!
(Kom-du imorgen!)

kan vi fastslå at *promettere* og *ordinare* er eksplicite leksikaliseringer af den performative værdi som allerede implicit er tilstede i futurumformen *verrò* og imperativen *vieni*.

Det samme gør sig på sin vis egentlig også gældende for *vedere* i de følgende eksempler, hvor formen af *vedere* tjener til at modulere udsagnetes illokutionære kraft:

(32)	Vedrò di fare tutto il possibile!
(Jeg-vil-se at gøre alt det mulige!)	(32a)	Farò tutto il possibile!
(Jeg-vil gøre alt det mulige!)
(33)	Vedi di tornare in tempo!
(Se-du at vende-tilbage i tide!)	(33a)	Torna in tempo!
(Vend-du-tilbage i tide!)

- (34) **Vediamo di decidere** in fretta!
(Lad-os-se at beslutte i hast!)
- (34a) **Decidiamo** in fretta!
(Lad-os-beslutte i hast!)

Men selvom *vedere* nok bidrager til en understregning af den illokutionære kraft, udtrykker det ikke eksplicit hvad den talende “gør” med udsagnet, sådan som det er tilfældet med de performative verber, og vi kan ikke som i eksemplerne med *promettere* og *ordinare* tale om en leksikalisering af illokutionen. I denne anvendelse opfører *vedere* sig delvis som en modifikator af et andet verbum, som en slags hjælpeverbum eller modalverbum, der sammen med infinitiven udgør en sammensat form eller en verbalperifrase. Er der her tale om et leksikalsk eller et syntaktisk middel? Måske snarere noget der ligger midt imellem. *Vedere* har i denne anvendelse mistet sin grundbetydning som perceptionsverbum med et selvstændigt leksikalsk indhold. Til gengæld har det fået en syntaktisk funktion og er blevet til en størrelse der kan bruges til at modificere andre verber. Det understreges bl.a. af at *vedere* kan bruges som modifikator af det selv samme verbum, som vi ser i følgende eksempler:

- (35) Venerdì **vedo di vedere se** riesco a venire anche io! <www.rockers.it>
(Fredag ser-jeg at se om jeg kan komme også jeg!)
- (36) **Vedrò di vedere** qualche puntata intera. <next.videogame.it >
(Jeg-vil-se at se et par hele afsnit.)
- (37) **Vediamo di vedere** come funziona quest’ultima invenzione.
<www.comicus.it>
(Vi-ser at se hvordan fungerer denne sidste opfindelse)

Brugen af *vedere* minder således om et hjælpeverbum eller et modalverbum, men samtidig må vi slå fast at det ikke har samme status som et modalverbum. Mens modalverberne formodentligt ikke kan styres af *vedere di* (?*vediamo di dover risparmiare*) kan *vedere di* udmærket godt styres af en modalverbum, som det er tilfældet i følgende eksempler:

- (38) **Devo vedere di** mantenere dei buoni rapporti con loro
(Jeg-skal se at opretholde gode forbindelser med dem)

- (39) **Devi vedere di** procurarti una scheda
(Du-skal se at skaffe dig et skema)
- (40) **Dobbiamo vedere di** risparmiare
(Vi-skal se at spare)
- (41) **Dovete vedere di** superare l'esame
(I-skal se at bestå eksamen)
- (42) Il principe **deve vedere di** mantenere il potere
(Fyrsten skal se at beholde magten)
- (43) **Devono vedere di** trovarvi un posto
(De-skal se at finde jer en plads)

Dette viser at modalverberne er mere grammatikaliserede end *vedere*. Som tidligere anført kan vi finde konstruktionen *vedere di* + infinitiv med *vedere* i infinitiv. Det er netop tilfældet i disse eksempler, hvor konstruktionen er styret af et modalverb, og det skal her specielt bemærkes at kombinationen med modalverb giver mulighed for at bruge konstruktionen i 3. person.

5. Sammenligning med dansk

På dansk finder vi stort set den samme konstruktion, jf. følgende eksempler:

- (44) ... Nu har vi lagt det her i høring. Jeg går ud fra, at Socialdemokratiets også er til debat, og **jeg ser at få lagt** et forslag frem. <www.folketinget.dk>
- (45) ... Nu **ser du bare at komme** i omdrejninger inden du virkelig får problemer! ... <www.tigerogtoesen.dk>
- (46) Nu **ser du bare at få købt** nogle nye Koller!! Vi savner sq de frække temposkift og det kølige overblik. <www.eldiablo.dk>

En definition der minder meget om de italienske ordbøgers, finder vi i *Ordbog over det danske sprog* (jf. Dahlerup, bd. 18, 1939: 879-881) under *se*:

6) Med særlig forestilling om opmærksomhed over for (ell. undersøgelse af) noget fremtidigt, en udvikling, en mulighed, og om en deraf bestemt optræden, en derefter afpasset bestræbelse i en vis retning. (især efterville, skulle, maatte ell. i imp., næsten kun m. flg. inf. ell. (substantivisk) bisætn., især at-sætn.; ofte (i tiltale) som opfordring, befaling, trusel olgn.).

6.1) (især talespr.) m. bet. af uvished, afventen, forsøg: prøve (paa); forsøge (paa); ogs. (jf. bet. 6.2) sørge for

6.2) m. bet. af omsorg for (hensyntagen til) en: sørge for.

6.3) m. bet. af forsigtighed, bestræbelse for at undgå en fare olgn.: passe paa; i forb. se til

Med hensyn til betydningerne “prøve på”, “forsøge på” og “sørge for” svarer definitionen helt til betydningen af *vedere* i den italienske konstruktion, og definitionen giver endvidere et fingerpeg om hvor man især finder konstruktionen på dansk, nemlig i infinitiv efter modalverberne *ville*, *skulle* og *måtte* eller i imperativ. Da der i forbindelse med verbet *se* på dansk er formsammenfald mellem infinitiv og imperativ, vil en søgning på “se at” omfatte begge former. En søgning på denne kombination i *Korpus 2000*³ giver i alt 418 fund, hvoraf 244 forekomster, dvs. over halvdelen, netop er eksempler på den her diskuterede kombination af *se at* + infinitiv⁴.

Langt de fleste forekomster på *se at* + infinitiv findes, i overensstemmelse med ordbogsopslagets oplysninger om hvor konstruktionen især forekommer, efter modalverber eller i imperativ, og de fordeler sig på følgende typer, her opstillet efter frekvens:

•	<i>måtte</i>	134
•	<i>skulle</i>	50
•	imperativ	33
•	<i>burde</i>	6
•	<i>kunne</i>	6
•	<i>ville</i>	3
•	andre	12

3. En præsentation af *Korpus 2000* findes i Asmussen 2002.

4. De øvrige forekomster er fortrinsvis eksempler med kompletivsætninger af typen “man kan se at man bliver ældre”.

Hvad angår eksemplerne med *måtte*, 134 i alt, fordeler de sig på 69 forekomster i 1. person, 9 i 2. person og 56 i 3. person, og med hensyn til tempus på 106 i nutid (*må*) og 28 i fortid (*måtte*). Der er altså overvægt af eksempler i 1. person og i nutid.

Eksempler med *måtte*:

- (47) Jeg **må se at få** lært replikkerne.
- (48) Vi **må se at komme** i gang med at tænke kreativt.
- (49) Nu **må du altså se at komme** frem med nogle beviser.
- (50) Den **måtte hun se at få** ændret til en fast aftale

De 50 eksempler med *skulle* fordeler sig med 31 i 1. person, 3 i 2. person og 16 i tredje person, og med hensyn til tempus på 27 i nutid (*skal*) og 23 i fortid (*skulle*).

Eksempler med *skulle*:

- (51) Jeg **skal vel også se at komme** hjem.
- (52) Nu **skal I se at få** fingeren ud, men husk lige...

En del af eksemplerne med datidsformen *skulle* er i virkeligheden modal brug på nutidsplan:

- (53) Måske **skulle man se at få** udliciteret kirken!
- (54) Jamen **skulle vi så ikke se at komme** i seng.

eller som gengivelse af bydemåde i indirekte tale:

- (55) Og så sagde røveren, at han **skulle se at komme** ud.
- (56) ... råbte vores lærer at vi **skulle se at blive** færdige ...

Eksempler med modalverberne *burde*, *kunne* og *ville*:

- (57) så jeg synes, politikerne **bør se at finde** ud af, hvad de mener.
- (58) **Kan du så se at få** fjernet din asociale røv.
- (59) Jeg vil bare **se at komme** videre.

Ser vi på eksemplerne med modalverber under ét, i alt 199, fordeler de sig tempusmæssigt på 145 i nutid og 54 i fortid. Med hensyn til person er de 102 i 1. person, 18 i 2. person og 79 i 3. person. Som vi også så det i forbindelse med de italienske eksempler, er det netop brugen af modalverber der muliggør konstruktionen i tredje person.

Eksemplerne i imperativ omfatter 19 i 2. person og 12 eksempler på indbyrdes opfordring i 1. person flertal af typen “lad os se”:

- (60) **Så se at komme** ud af vagten med dig!
- (61) Hvis du keder dig, så **se at komme** ud af starthullerne.
- (62) Det der er ikke kunst, **lad os se at få** den væg repareret!
- (63) **Lad os så se at få** udmøntet visionerne!

Til gruppen af imperativer har jeg også henregnet eksempler med “bede om” som det følgende, hvor der er tale om en gengivelse af imperativ i indirekte tale:

- (64) ... bedt kommunen om en hasteredegørelse og om at **se at få** forholdene bragt i orden.

6. Afsluttende bemærkninger, perspektivering

Som vist ovenfor forekommer der i denne anvendelse af *vedere* og *se* restriktioner der kan fortolkes som tegn på de kategorisering, dvs. en overgang fra et selvstændigt leksikalsk verbum til et verbum der har funktion som hjælpeverbum. Som sådan minder det om de grammatikaliseringprocesser vi ser i forbindelse med de ægte hjælpeverber, om en udvikling fra et verbum som indholdsord med aktiv brug af alle

paradigmets former til en grammatisk brug med en række restriktioner på dets anvendelse.

Verberne *vedere* og *se* befinder sig i konstruktionen med infinitiv et sted mellem leksikon og grammatik/syntaks. Der er ikke tale om leksikalske midler til at udtrykke illokution som i forbindelse med performative verber som *promettere* og *ordinare*, og heller ikke et syntaktisk middel i form af en regulær grammatikalisering, som fx i forbindelse med imperativ. Som vi har set, er der er dog tegn på grammatikalisering: på den ene side er der syntaktiske restriktioner på brugen af kategorierne person og tempus/modus, på den anden side tegn på desementisering. Fra at have en selvstændig leksikalisk betydning af perception har de to verber fået en pragmatisk funktion: de udtrykker en form for modalitet og bidrager til at modulere illokutionen. Vi kan ikke tale om ægte performative verber, idet *vedere* og *se* ikke lever op til definitionens krav om overensstemmelse mellem betydning og handling, men de to verber har de performative verbers funktion. Man kan måske tale om en delvis grammatikalisering af den illokutionære kraft og konkluderende kalde *vedere* og *se* for en slags pragmatiske hjælpeverber.

Henvisninger

- Asmussen, J. (2002). Korpus 2000. Et overblik over projektets baggrund, fremgangsmåder og perspektiver. *NyS* 30, 27-37.
- Bazzanella, C. (1994). *Le facce del parlare. Un approccio pragmatico all'italiano parlato*. Firenze: La Nuova Italia.
- Caffi, C. (2002). *Sei lezioni di pragmatica linguistica*. Genova: Name.
- Corti, M. & C. Caffi (1994). *Per filo e per segno. Grammatica italiana per il biennio*. Milano: Bompiani.
- Dahlerup, V. (1919-56). *Ordbog over det danske sprog*. Bd. 1-28. København: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.
- De Mauro, T. (1999). *Grande dizionario italiano dell'uso*. Vol. I-VI. Torino: UTET.
- DISC se Sabatini & Coletti.
- Garzanti (1987). *Il Grande dizionario Garzanti della lingua italiana*. Milano: Garzanti.
- Jensen, B. L. (1997). Om modalitet. L. F. Jakobsen & G. Skytte (red.).

- Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 4.* Odense: Odense Universitetsforlag. 100-127.
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LIZ se Stoppelli, P. & E. Picchi
- ODS se Dahlerup, V.
- Palazzi, F. & G. F. Folena (1992). *Dizionario della lingua italiana*. Torino: Loescher.
- Sabatini, F. & V. Coletti (1997). *DISC. Dizionario Italiano Sabatini Coletti*. Firenze: Giunti.
- Stoppelli, P. & E. Picchi (a cura di) (1997). *LIZ 3.0. Letteratura italiana Zanichelli. CD-ROM dei testi della letteratura italiana*. Terza edizione per Windows. Bologna: Zanichelli.
- Skytte, G. (1983). *La sintassi dell'infinito in italiano parlato*, vol. I-II. København: Munksgaard.
- Strudsholm, E. (1999). *Relative situazionali in italiano moderno*. Münster: LIT Verlag.
- Tommaseo, N. & B. Bellini (1865-79). *Dizionario della lingua italiana*. Roma: UTET.
- Zingarelli, N. (1993). *Vocabolario della lingua italiana*. 12^a ed. Bologna: Zanichelli.

